

Pirmajam lietuviškam medicinos mokslo žurnalui

„Medicina ir gamta“ – 100 metų

Šiame lietuviškoji medicinos mokslo periodika švenčia savo veiklos pradžios 100 metų jubiliejų

Siūlome jūsų dėmesiui Lietuvos medicinos bibliotekos darbuotojos **Reginos Vaišvilienės** straipsnį apie pirmąjį lietuvišką medicinos žurnalą, neseniai pasirodžiusį leidinyje „Medicinos teorija ir praktika“.

Dvidešimtojo amžiaus pradžioje susiklosčiusi socialinė-politinė padėtis: atgauta spaudos laisvė lietuviškais rašmenimis (1904 m.), išaugusi visuomeninė ir kultūrinė lietuvių inteligentų veikla, įkurta Lietuvių mokslo draugija (1907 m.) sudarė palankesnes sąlygas lietuviškos spaudos vystymuisi. Taip pat ir specializuotos spaudos atsiradimui.

Didžiausią impulsą lietuvių visuomeniniam ir kultūriniam vystymuisi davė Lietuvių mokslo draugijos įkūrimas. Kad draugijos veikla būtų kryptingesnė ir vaisingesnė, jos veikėjai būrėsi į įvairias sekcijas pagal tam tikras mokslo ir veiklos kryptis. Taip pat buvo bandoma suburti ir gydytojų sekcija. Vienas iš pagrindinių šios srities organizatorių buvo dr. Antanas Vileišis. Dar tik kuriantis Lietuvos mokslo draugijai grupė gydytojų parengė kreipimąsi „Į Lietuvius gydytojus“, kuriame buvo kviečiama atvykti į Steigiamąjį Lietuvos mokslo draugijos susirinkimą: „Dalykas tame, kad yra užmanyta prie Lietuvių Mokslo Draugijos įsteigti vaistytojų sekciją, kuri Lietuvių tautos gyvenime galėtų ilgai užlaikyti ir atlaikyti kultūrišką rolę. (...) kviečiame visus mūsų draugus atvykti minėtą dieną į Vilnių, (...) kur galėsime dalyvauti mediciniškos sekcijos sutvarkyme. (...) sumanyta sekcija organizuojant pakelti šiuos klausimus: moksliniai referatai, laikraštis, medicinos populiarizacija, skaitymai, knygelės, profesijos klausimai ir t. t.“ („Vilniaus žinios“. 1907, kovo 15 (28), Nr 59, p.1.). Kreipimąsi pasirašė Aleksandras Rymas, Jonas Basanavičius, Andrius Domaševičius, Stasys Matulaitis, B. Burba, Antanas Vileišis.

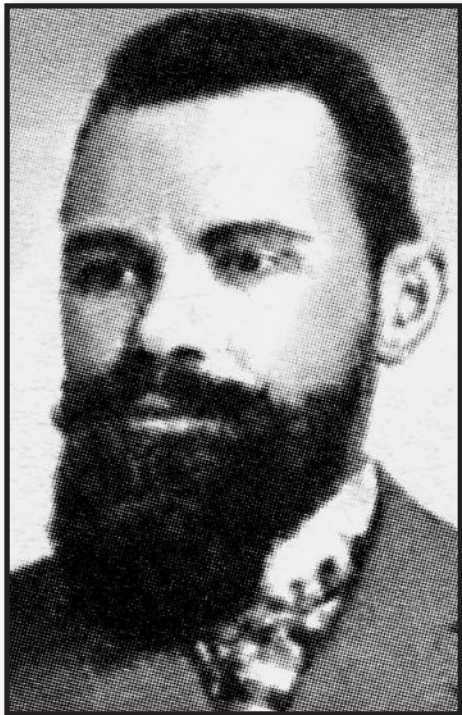
Deja, tuo metu sekcija taip ir nebuvo įkurta. Ir tik 1911 m. Visuotinio Lietuvos mokslo draugijos susirinkimo metu šis klausimas vėl buvo iškeltas ir nutarta sudaryti medikų ir farmacininkų sekciją.

„Atėjo pagaliau laikas subusti ir mums, Lietuvos medikams, veterinariams, farmaceutams ir gamtininkams! (...) Jau keleri metai galvojama apie leidimą laikraščio, keleri metai tas klausimas svarstoma, bet lig šiol jis dar nebuvo įvykintas. (...) Mes Vilniaus medikai-lietuviai, draugams mums tą reikalą pavedus, pasiėmėme įvykinti tą visų laukiamąjį dalyką... (...) Neilgai trukę manome leisti tam tikrą laikraštį, vardu „Medicina ir gamta“ – rašoma redakcijos komiteto kreipime. („Lietuvos žinios“. 1912 lapkr. 24 d.). Kreipimąsi pasirašė dr. Jonas Basanavičius, dr. Andrius Domaševičius, dr. Vladas Laumianskis, dr. Stasys Matulaitis, dr. Jurgis Šlapelis, dr. Antanas Vileišis.

1913 m. vasarą pagaliau pasirodė ilgai lauktas pirmasis lietuviškas medicinos mokslinis žurnalas „Medicina ir gamta“. „Šituo pradedame leisti pirmą lietuvių kalba medicinos, veterinarijos, farmacijos ir gamtos mokslo laikraštį“ skiltyje „Nuo redakcijos“ rašė leidinio redaktorius-leidėjas dr. Stasys Matulaitis. „Naujas tai, dar neišbandytas kelias. Negalima atspėti, ar lengva ar sunku bus juo eiti. (...) Sujungėme į vieną laikraštį visas minėtas

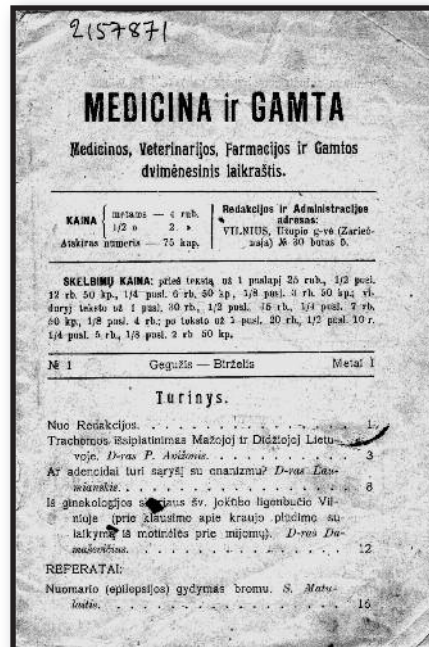
šias mokslo šakas grynai praktišku atžvilgiu. Pavieniui nė viena tų grupių neįstengtų dar turėti savo laikraštį“ („Medicina ir gamta“. 1913, Nr. 1, p. 1.).

Leidinio organizatoriai numatė, kad darbas nebus lengvas, kad tokiam darbui reikia ir lėšų, ir pasišventimo. Redaktorius dr. Stasys Matulaitis antro numerio išangos žodyje rašė: „Pradėdami leisti pirmą lietuvių kalba medicinos-gamtos laikraštį, tikėjome, kad atrasime didesnio užsinteresavimo. Bet, rodos, skaudžiai apsirikome. (...) Du numeriu dar šiaip-taip išleidome, bet trečiam, jeigu bus toks atnešimas, greit, turbūt, teks pasirodyti.“ Prisidėti prie leidinio buvo raginama „kas kuo gali, kas raštais, kas pinigais“ („Medicina ir gamta“. 1913, Nr. 2, p. 1.).

Stasys Matulaitis

(prie klausimo apie kraujo plūdimo sulaukymą iš motinėls prie mijomų)“ bei S. Matulaičio „Nuoma-

rio (epilepsijos) gydymas bromu“.

Antrojo numerio turinį užpildė dr. D. Bukanto straipsniai: „Prie gimdymo takų raptumų, skersąja pozicija gimdant, Prie kazuistikos šlapimo pūslės akmenų pas vaikus, Namų darbo „persartum“. Taip pat J. Bagdavičiaus „Iš medicinos terminologijos“, S. Matulaičio „Anatomijos, fiziologijos, patologijos bei chemijos lietuviška terminija“. „Aš noriu atkreipti jūsų atidžią į būtiną reikalą mums turėti tvirtai ir galutinai nustatytą terminologiją: anatomijos, fiziologijos, patologijos, chemijos ir kitų mokslo šakų, kiek jos surištos su medicina. (...) Kaip žemai dar stovi mūsų mokslo terminologija, vaizdžiausiai matyti iš to, kad neturime dar tvirtai nusta-

tyto pavadinimo elementarinės gamtos kūnų dalies, nuo kurios paprastai pradedama gamtos mokslai“, – rašė straipsnio autorius.

Leidinio sumanytojai ir steigėjai manė, kad šis leidinys labiau apjungs išsibarsčiusias lietuvių gydytojų pajėgas. Deja, 1913 m. Lietuvių mokslo draugijos septintojo visuotinio susirinkimo metu įvykusio medikų, farmacininkų ir gamtininkų sekcijos posėdžio aktualiems veiklos klausimams aptarti protokolo įrašai patvirtina, kad trūko tiek jėgų, tiek finansų organizacijai išlaikyti. Buvo nutarta 1914 m. sušaukti Lietuvos medikų, farmacininkų ir gamtininkų suvažiavimą, kuriame būtų aptarti visiems rūpimi klausimai.

Karas ir suirutė dar keleriems metams nustūmė lietuvių gydytojų organizuotos veiklos vystymąsi ir tik Lietuvai atgavus nepriklausomybę, 1920 m. gegužės mėn. pasirodė pirmas žurnalo „Medicina“ numeris, kurio redakcijos žodyje buvo rašoma: „Tęsiame toliau dar prieš karą pradėjusios eiti 'Medicinos ir gamtos' darbą – tikrai žymiai pakitusiose aplinkybėse. (...) Kyla klausimas 'Ką mes duosime? Duosime tą, ką ir kiek Lietuvos medikai gali medicinoje duoti. Laikraštis bus vaizdas, ką mano ir daro mūsų gydytojai.'“ („Medicina“. 1920, Nr. 1, p.1.)

Mokslo istorikų šis nedidelės apimties leidinys pagrįstai yra laikomas pirmuoju lietuviškosios medicinos periodikos leidiniu. Tai pirmieji žingsniai link profesionalios mediciniškos spaudos lietuvių kalba.

Siūlome automobilių gabenimą į visas pasaulio šalis, automobilių pirkimą iš visų JAV aukcionų, asmens turto perkraustymą 1-708-599-9680

ATLANTIC Express Corp.

SIUNTINIAI
Lithuania, Latvia, Estonia

Siuntinių priėmimo vietos:

Atlantic Express Chicago, 2719 W. 71 St., Chicago, IL 60629 Tel: 773-434-7919
Lithuanian Plaza, 9921 S. Roberts Rd., Palos Hills, IL 60465 Tel: 708-599-9866
Kunigaikščių Užeiga, 6312 S. Harlem Ave, Summit, IL 60501 Tel: 708-594-5622
Bočių Menė, 14911 127th St., Lemont, IL 60439 (Dirba tik savaitgaliais)
Rūta, 6551 South Cass Ave., Westmont, IL 60559 Tel: 630-964-7882
Always With Flowers, 1138 B S. State St., Lemont, IL 60439 Tel: 630-257-0339
Eurus Deli, 22 W. 535 Butterfield Rd., Glen Ellyn, IL 60137 Tel: 630-469-4290
Kalyna, 338 S. Rohlwing Rd., Palatine, IL 60067 Tel: 847-776-7766
Balalaika Mundelein, 368 Townline Rd., Mundelein, IL 60060 Tel: 847-566-6660
Wonders of Nature, 726 S. Buffalo Grove Rd., Buffalo Grove, IL 60089 Tel: 847-793-1000
Back to Nature, 303 E. Dundee Rd., Wheeling, IL 60090 Tel: 847-520-7777

Asmeninių siuntų tel.: 708-907-3000

Siuntinių paėmimas iš namų: 630-774-2136

Centrinio ofiso adresas.: 8801 S. 78th Ave, Bridgeview, IL 60455